

Høgskulen på Vestlandet

Bacheloroppgave

BLU-BACH15

Predefinert informasjon

Startdato:	04-01-2019 09:00	Termin:	2018 HØST
Sluttdato:	11-01-2019 14:00	Vurderingsform:	Norsk 6-trinns skala (A-F)
Eksamensform:	Bacheloroppgave	Studiepoeng:	15
SIS-kode:	203 BLU-BACH15 1 BOPPG 2018 HØST		
Intern sensor:	(Anonymisert)		

Deltaker

Kandidatnr.: 33

Informasjon fra deltaker

Tittel *: Barns motstand i barnehagen

Antall ord *: 9038

Tro- og loverklæring *: Ja

Jeg bekrefter at jeg har Ja registrert oppgavetittelen på norsk og engelsk i StudentWeb og vet at denne vil stå på vitnemålet mitt *:

Gruppe

Gruppenavn: (Anonymisert)

Gruppenummer: 10

Andre medlemmer i gruppen: Deltakeren har innlevert i en enkeltmannsgruppe

Jeg godkjenner avtalen om publisering av masteroppgaven min *

Ja

Høgskulen
på Vestlandet

BACHELOROPPGAVE

Barns motstand i barnehagen
Children's resistant behavior in
kindergarten

Amalie Aasheim

Barnehagelærerutdanningen

HVL Campus Stord

Veileder: Marit Frimannslund

11.01.2019

Jeg bekrefter at arbeidet er selvstendig utarbeidet, og at referanser/kildehenvisninger til alle kilder som er brukt i arbeidet er oppgitt, jf. Forskrift om studium og eksamen ved Høgskulen på Vestlandet, § 10.

Sammendrag

I denne bacheloroppgaven har jeg sett nærmere på hvordan barnehageansatte møter barns motstand, og hvordan barns medvirkning blir ivaretatt. Problemstillingen min er derfor:

Hvordan møter barnehageansatte barn som yter motstand og hvordan blir barns medvirkning ivaretatt i slike situasjoner? I kunnskapsgrunnlaget har jeg funnet teori om motstand som begrep, hvordan man skal møte barns motstand, barns medvirkning og kontakt med barn. I forhold til første del av problemstillingen min, fant jeg ut at noen barnehageansatte ser viktigheten i å ha et subjekt-subjekt forhold til barn, mens andre barnehageansatte kan ha et subjekt-objekt forhold til barn. Når det gjelder andre del av problemstillingen min, fant jeg ut at det er viktig å forstå barnets uttrykk dersom man skal kunne legge til rette for barns medvirkning. Viktigheten ved å lytte til barn blir også trukket frem når det gjelder å ivareta barns medvirkning.

Innholdsfortegnelse

BACHELOROPPGAVE	1
Sammendrag.....	2
1. Innledning.....	5
1.1 Bakgrunn for valg av tema.....	5
1.2 Problemstilling	5
1.3 Oppgavens oppbygning.....	6
2. Kunnskapsgrunnlag	7
2.1 Motstand i barnehagen.....	7
2.1.1 Hvordan møte barns motstand	7
2.2 Barns medvirkning	9
2.2.1 Kontakt med barn.....	10
3. Metode	12
3.1 Valg av metode	12
3.1.1 Intervju	13
3.1.2 Gjennomføring av intervju	13
3.2 Etisk hensyn.....	14
3.3 Metodekritikk.....	15
4. Resultater	17
4.1 Årsaker til barns motstand.....	17
4.2 Hvordan møte barns motstand	17
4.3 Utfordrende atferd.....	19
4.4 Barns reaksjon på den voksnes tilnærming.....	19
4.5 Barns medvirkning	19
5. Drøfting.....	22
5.1 Hvordan møter barnehageansatte barn som yter motstand?	22
5.1.1 Subjekt-subjekt forhold	23
5.1.2 Subjekt-objekt forhold	24
5.2 Hvordan blir barns medvirkning ivaretatt i situasjoner der barn yter motstand?.....	25
5.2.1 Forståelse for barns uttrykk	25
5.2.2 Lytting.....	26
6. Konklusjon	27
6.1 Videre forskning	28
Litteraturliste	29

Vedlegg	30
<i>Vedlegg 1: Intervjuguide</i>	<i>30</i>
<i>Vedlegg 2: Informasjonsskriv og samtykkeskjema</i>	<i>31</i>
<i>Vedlegg 3: Samtykke av deltagelse i studien</i>	<i>32</i>

1. Innledning

I denne delen av oppgaven skal jeg gå kort inn på hva som ligger til grunn for valg av temaet mitt, barns motstand. Deretter blir problemstillingen presentert, og hvilken avgrensning som er valgt i forhold til problemstillingen. Til slutt i denne delen, blir oppgavens oppbygning presentert, der det blir forklart hvordan jeg har valgt å sette opp selve oppgaven.

1.1 Bakgrunn for valg av tema

Grunnen for at jeg valgte å skrive om barns motstand er fordi det er noe som har interessert meg disse tre årene jeg har gått på barnehagelærerstudiet. Når jeg har vært i praksis har jeg stilt mange spørsmål rundt dette temaet til de som jobber der. Jeg har derfor erfart at mange barnehageansatte har lite teoretisk kunnskap om hvordan de skal gå frem for å møte barns motstand, og at de synes dette er utfordrende. Jeg har også selv erfart i praksis at jeg blir usikker og ukomfortabel når barn yter motstand mot meg, fordi jeg ikke har nok kunnskaper om temaet å støtte meg på. Jeg har derfor valgt dette temaet for å få mer kunnskap om hvordan barnehageansatte møter barns motstand og hvordan de kan ivareta deres medvirkning, slik at jeg kan føle meg mer selvsikker i slike situasjoner. Etter et raskt søk på dette temaet på internett, fant jeg ikke mye. Dette er også en av grunnene til at jeg ønsker å finne ut mer om temaet.

1.2 Problemstilling

I oppgaven min har jeg valgt å fokusere på hvordan barns motstand og barns medvirkning blir møtt av de voksne i barnehagen. Jeg ønsket å finne ut hvordan ansatte med ulik utdanningsbakgrunn gjorde dette, og kom derfor fram til følgende problemstilling:

Hvordan møter barnehageansatte barn som yter motstand og hvordan blir barns medvirkning ivaretatt i slike situasjoner?

I andre del av problemstillingen blir ordet "kan" brukt. Grunnen til at dette ordet ble valgt, er fordi det ikke finnes et fasitsvar på hvordan barns medvirkning skal ivaretas i den gitte situasjonen. Jeg ønsker heller å finne muligheter til hvordan det kan gjøres. Jeg har valgt bort

å observere hvordan barnehageansatte møter barns motstand, og skal heller stille spørsmål til de ansatte hvordan de opplever dette.

1.3 Oppgavens oppbygning

Denne oppgaven starter med et kunnskapsgrunnlag, der jeg finner teori som jeg mener er relevant for problemstillingen min. Jeg har valgt å bruke en kvalitativ forskningsmetode, og intervjuet to pedagogiske ledere og to assistenter som jeg kommer mer inn på i metodekapittelet. Videre kommer resultatene, der jeg presenterer datainnsamlingene jeg fikk fra intervjuene. Deretter drøfter jeg funnene fra informantene opp mot hva teorien skriver om temaene. Det er også tatt med egne tolkninger i denne delen. Til slutt kommer konklusjonen og videre forskning, som en avslutning på oppgaven.

2. Kunnskapsgrunnlag

2.1 Motstand i barnehagen

Når det gjelder barns handlinger, har ikke motstand som begrep vært vanlig innenfor det akademiske språket i barnehagefeltet. Grunnen til dette er fordi det er vanskelig å forstå motstand som begrep. Motstand kan forstås på mange måter, og det er derfor ikke noe hensikt i å innsnevre motstandshandlinger til å passe i ett begrep (Øksnes & Samuelsson, 2017, s. 13-14). Første del av problemstillingen min handler om hvordan barnehageansatte møter barn som yter motstand, derfor blir det likevel relevant å få en forståelse for hva barns motstand handler om. Motstand handler om en form for protest barna yter mot de voksnes kontroll, regler, krav og forventninger. Dette kan skje spontant, eller være planlagt (Øksnes & Samuelsson, 2017, s. 12). Motstanden kan også være høyløyt eller stille (Dolk, 2017, s. 47). Jeg forstår det slik at barn kan yte motstand på ulike måter og i ulike situasjoner. I barnehagen er det vanlig at barn yter motstand mot de voksnes regler og krav, mot ‘pedagogikken’ og mot normalisering (Dolk, 2017, s. 43).

I barnehagen finnes det mange regler og krav til barna. Dette er ofte i rutinesituasjonene i barnehagen, som måltider og garderobesituasjoner. Barns motstand i slike situasjoner oppstår gjerne som en reaksjon når de voksne enten sier i fra, eller ikke sier i fra hvordan de ønsker å ha det (Dolk, 2017, s. 47). De voksne i barnehagen ønsker av og til å endre en lek eller en viss oppførsel i leken. Dette er gjerne med en pedagogisk undertone der målet er at barna skal lære noe, eller at leken skal få bedre verdi. I slike situasjoner kan barn yte motstand, gjerne med å ignorere den voksnes uttrykk og ønsker. Denne reaksjonen kan tolkes som at barn ikke ønsker at de voksne skal legge til rette for hvordan de utformer leken, og deres urealistiske beskrivelser av verden. Barns humor har en sentral plass i deres motstand, og barn bruker ofte humor for å teste grenser. Denne strategien kan bli brukt for å skape en annen form for normalitet, et eget rom for de som har samme humor. Humoren skaper et ‘vi’ mot ‘dem’ for barna. Ved å bruke denne kreative formen for motstand, skaper barna noe i reaksjonen (Dolk, 2017, s. 50-53).

2.1.1 Hvordan møte barns motstand

Jeg forstår det slik at når barn ikke følger regler, krav eller forventninger som den barnehageansatte har for en viss situasjon, så kan det skape en vanskelig situasjon for den

ansatte. I første del av problemstillingen vil jeg finne ut hvordan barnehageansatte møter barn som yter motstand. På den ene siden bør den voksne være snill, omtenkstom og ikke autoritær. På den andre siden bør de følge regler og krav, og derfor bør en være bestemt i ulike situasjoner. Barnehageansatte kan se på barns motstand som utfordrende nettopp på grunn av dette (Dolk, 2017, s. 46).

Hvilket syn den voksne har på barn som yter motstand, blir relevant for hvordan den voksne velger å møte barns motstand. Seland skriver at barn som yter motstand kan ses på som uenige eller ulydige. Vi er alle uenige, og har krav og rett på å ytre en mening og bli hørt på. Målet er å komme fram til en enighet, og da blir det et subjekt-subjekt forhold mellom voksen og barn. Å være ulydig innebærer at en ikke hører etter eller ikke retter seg etter autoriteten. Dersom en mener at et barn er ulydig, menes det at barnets intensjoner ikke er interessante eller gyldige, og en ønsker verken diskusjon, dialog eller forhandling. I slike situasjoner blir det et subjekt-objekt forhold mellom voksen og barn. Om et barn blir sett på som uenig eller ulydig er opp til hvordan hver enkelt ser det. Voksne som ser på barns motstand som uenighet, vil kunne møte barnet med samtale og diskusjon, mens voksne som ser på barns motstand som ulydighet vil prøve å få barnet til å innordne seg på ulike måter (Seland, 2017, s. 95-96). I det Seland skriver om synet på barnet som uenig eller ulydig, kan relatere seg til det Omdal og Thygesen (2018) skriver om oppdragerstiler. De skriver at man kan skille mellom fire ulike oppdragerstiler: den autoritative voksne, den ettergivende voksne, den autoritære voksne og den forsømmende voksne. Den autoritative voksne viser omsorg og kjærlighet til barnet, samtidig som den har klare regler og er tydelig i sitt språk. Den ettergivende voksne er støttende for barnet, men setter få grenser. Den autoritære voksne tar stor kontroll over barnet og tar ingen hensyn til barns medvirkning. Den forsømmende voksne bryr seg ikke om å få følelsesmessig kontakt med barnet, og bryr seg heller ikke om å sette noen grenser. Forskning viser at den autoritative voksenrollen som er både varm og tydelig, er den oppdragerstilen som fremmer positiv atferd og hemmer negativ atferd hos barn (Omdal & Thygesen, 2018, s. 93-94).

Tanken om at barn får ros når de gjør noe ønsket, og blir korrigert når de gjør noe uønsket er en effektiv metode når det kommer til barn som yter motstand. Men er det mulig å se på barns motstand som en ressurs? I undersøkelsen min kunne jeg få en forestilling om informantene ser på barns motstand som en ressurs eller et problem, noe som kan påvirke hvordan de velger å møte barns motstand. Motstand kan forstås som en meningsfull handling som må tolkes og forstås i en kontekst (Pettersvold, 2015; Seland, 2013, sitert i Seland, 2017, s. 103). For å kunne se motstand som en ressurs og ikke et problem må man ha et positivt menneskesyn og tenke at

den som yter motstand ikke gjør det for å være vanskelig, men bare mener det godt (Ford & Ford, 2009, sitert i Seland, 2017, s. 103). Barns motstand kan være vanskelig for de ansatte å tolke og forstå, siden de er preget av non-verbale og emosjonelle uttrykk. Dette kan føre til at de ansatte ikke får nok kunnskap om hvordan barna opplever regler og rutiner i barnehagen (Seland, 2017, s. 103-104).

Ved å tolke barns motstand som uenighet istedenfor ulydighet, kan barna være med å utvikle praksisen til det bedre, og det blir en ressurs for barnehagen. Dersom barnehagen ikke snakker om hvordan barns motstand kan forstås og møtes på ulike måter, vil den fremstå som mindre nytenkende og lærende, og det vil gå utover kvaliteten på det pedagogiske arbeidet (Seland, 2017, s. 104). I min undersøkelse vil jeg finne ut hvordan flere barnehageansatte velger å møte barns motstand, og derfor ville jeg finne ut om informantene snakket om barns motstand sammen på avdelingene. Jeg forstår det slik at alle ansatte i barnehagen må snakke om hvordan de kan forstå og møte barns motstand, dersom barnehagen skal fremstå som lærende. Jeg ønsker derfor å gi en forklaring på hva som kjennetegner en lærende barnehage. En barnehage blir en lærende barnehage dersom menneskene innen organisasjonen tilegner seg ny kunnskap, og endrer atferden på grunn av den nye kunnskapen. Læring i organisasjoner er ulike, men de har alle til felles at de inneholder en kunnskaps- og en handlingskomponent. Det er en del vilkår som må være til stede for at læring skal skje i organisasjoner. All læring starter med at mennesker innenfor organisasjonen erfarer noe, og deretter reflekterer rundt det de har erfart. Det enkeltmennesket har lært, må så spres til de andre i organisasjonen slik at det oppstår en felles læring. Dette innebærer at alle ansatte veksler erfaringer og kunnskaper til hverandre. Deretter må denne kunnskapen omsettes til samkjørt atferd. Kunnskapen må altså settes ut i praksis (Jacobsen & Thorsvik, 2013, s. 353-354).

2.2 Barns medvirkning

I andre del av problemstillingen min ønsker jeg å finne ut hvordan barns medvirkning blir ivare tatt i situasjoner der barn yter motstand. Det blir derfor nødvendig å få en forståelse for hva barns medvirkning innebærer, og hva som kan hemme og fremme dette. I rammeplanen for barnehagen står det blant annet at:

Alle barn skal få anledning til å ytre seg, bli hørt og delta. Videre står det at barn skal få bidra til å medvirke til barnehagens innhold, uavhengig av språklige ferdigheter og

kommunikasjonsevner. Her må de voksne være bevisst, slik at de ikke pålegger barn et ansvar de ikke er rustet for å ta.

(Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 5)

Medvirkning i barnehagesammenheng handler om at barn har rett til å bli hørt på lik linje med alle andre (Johannesen & Sandvik, 2008, s. 25). Å ha rett til medvirkning handler ikke om at barnet skal få bestemme, det handler om å være en del av et fellesskap der alle må ha respekt for hverandres meninger og holdninger (Johannesen & Sandvik, 2008, s. 27). Medvirkning handler både om måter å utføre praksiser på, og måter å tenke på (Nyhus, 2013, s. 70). En diskusjon kan være om en skal ta hensyn til et enkelt barns vilje, sett i motsetning til et fellesskap (Johannesen & Sandvik, 2008, s. 25). Dersom barnet har fått delt sine uttrykk og meninger og får påvirke det som skjer, så har barnet fått medvirke uten at det går på bekostning av fellesskapet. Det handler om at barna skal være med i forhandlingene om hva som skaper en god barnehagehverdag (Johannesen & Sandvik, 2008, s. 27-28).

Barns medvirkning kan bli begrenset på grunn av rutinesituasjonene i barnehagen (Nyhus, 2013, s. 59). Rutinesituasjoner i barnehagen er aktiviteter og hendelser som blir gjentatt hver dag, som påkledning i garderoben, måltider og bleieskift. Det kan bli gitt rom for barns aktivitet og medvirkning i rutinesituasjonene, men dersom rutinene blir sett på som regelstyrt, fastlagt og bestemt av de ansatte så kan de være svært begrensende for barns mulighet til medvirkning (Nyhus, 2013, s. 69). På den ene siden er det ønsket at barn skal få utfolde seg og holde på med sitt, men på den andre siden så har barnehager en tradisjon på å følge rutiner (Johannesen & Sandvik, 2008, s. 50).

2.2.1 Kontakt med barn

Ved å lytte får vi en kontakt med barn der vi bekrefter de fysiske og verbale ytringene barnet kommer med. Hvordan voksnes kontaktforhold med barn er, kan påvirke om barns medvirkning blir ivaretatt. Kontakt er å lytte. Lytting er en prosess som innebærer registrering, tolkning, bekreftelse og svar/reaksjon. I denne prosessen skaper vi et fellesskap der det blir utviklet gjensidig tillit. Når det gjelder registrering handler det om å legge merke til barns uttrykk. Barn kommuniserer ikke bare verbalt, men også med kroppsspråk. Det kan også være at barnet henvender seg til et annet barn eller voksen, men så er det egentlig rettet til deg. For å kunne registrere må vi som voksne tenke at barnet gjennom handlinger og ord alltid ønsker å fortelle oss noe. Tolkning handler om at man må tolke hva som ligger bak barnets uttrykk. Ofte blir

våre erfaringer fra lignende situasjoner grunnlag for tolkningen. Etter hvert som en får mer kunnskap og erfaring om hvert enkelt barn, vil tolkningene bli mer korrekte. Bekreftelse går ut på å forstå uttrykket barnet kommer med, før vi sier at "slik er det." Man kan da spørre barnet direkte hva det mener eller vil, for å få en bekreftelse på at tolkningen er riktig. Med svar menes den egentlige handlingen som svarer barnet. Dette kan være gjennom handling, eller som et verbalt svar. Hvordan barnet reagerer på svaret du har gitt, gir deg en forsikring om tolkningen var rett eller feil (Askland, 2011, s. 25-27).

Når det gjelder hvilket kontaktforhold voksne og barn har, som forklart i forrige avsnitt, skriver Johannesen og Sandvik (2008) også noe om dette. De hevder at det alltid er en maktposisjon i forholdet mellom voksne og barn. Hvordan vi velger å møte barn, og vår oppmerksomhet på egen makt i forhold til barn er viktig for hvordan vi gir barna mulighet til medvirkning. De voksne kan ofte bortforklare barns handlinger og uttrykk med alder, hjemmeforhold, trass og lignende. En må tørre å ikke vite hvorfor barn handler og reagerer på de ulike måtene til enhver tid. De voksne i barnehagen bør gå inn for å være mer spørrende i møtet med barn, og dermed mindre ledende. Det handler om å slippe kontrollen og se på hvert møte med barnet som unikt. Dermed må de voksne ta til seg og tolke det som barna formidler, både verbalt, kroppslig, gjennom lek og stillhet. Barn vet mye og har mye å bidra med, og derfor må oppmerksomheten bli rettet mot barnet som deltaker i sitt eget liv. Voksne som tar barns medvirkning på alvor må tørre å sette seg selv på spill, og møte hver dag med et åpent blikk. Dette krever både trygge og engasjerte voksne (Johannesen & Sandvik, 2008, s. 35-38).

3. Metode

Metode er en fremgangsmåte for å finne svar på forskningsspørsmål. Målet er å samle inn, analysere og tolke informasjon (Bergsland & Jæger, 2014, s. 66). Det skilles vanligvis mellom tre typer forskning: naturvitenskap, humaniora og samfunnsvitenskap.

Samfunnsvitenskap handler om å forske på samfunnsfenomener, altså mennesker og institusjoner, og er derfor forskningen som er relevant for oppgaven min. Innen samfunnsforskningen finnes det to hovedtyper av metode, disse kalles kvalitativ og kvantitativ metode (Christoffersen & Johannessen, 2012, s. 16-17). I denne delen vil jeg legge frem hvilken metode jeg har valgt og hvorfor jeg har tatt de valgene som er tatt.

3.1 Valg av metode

Kvalitativ metode handler om å få en forståelse av menneskers hverdagshandlinger i sin naturlige kontekst (Bergsland & Jæger, 2014, s. 67). Når kvalitativ metode blir brukt, må man som regel begrense datatilfanget for at det ikke skal bli for uoversiktlig (Postholm & Jacobsen, 2011, s. 42). Denne type forskning er fleksibel fordi den tillater spontanitet og tilpasning i samspillet med forskeren og deltakeren. Kvalitative metoder har åpne spørsmål, og hvordan de blir stilt kan variere fra deltaker til deltaker. Med slike åpne spørsmål får deltakerne mulighet til å svare på spørsmålene med egne ord, og det blir derfor mer utfyllende og mer detaljert enn i en kvantitativ forskning. Forskeren kan også svare på det deltakerne sier og legge til nye spørsmål ved behov (Christoffersen & Johannessen, 2012, s. 17). Kvalitativ forskning baserer seg på flere metoder; intervju, observasjon, gjennomføring av prosjekter, analyser av dokumenter, bilder, videoopptak og samtaler (Bergsland & Jæger, 2014, s. 67).

Kvantitativ metode handler om tall og det som kan måles (Bergsland & Jæger, 2014, s. 68). Denne metoden er derfor svært effektiv når det gjelder å spørre mange personer om det samme for å få en bred oversikt over hva mange mener (Postholm & Jacobsen, 2011, s. 42). Alle blir stilt identiske spørsmål med svaralternativer og resultatene blir framstilt i statistiske framstillinger (Bergsland & Jæger, 2014, s. 69). Siden jeg ønsket å finne ut hvordan to pedagogiske ledere og to assistenter møter barn som yter motstand, blir ikke målinger og tall relevant for denne oppgaven. Den kvalitative metoden er relevant for denne oppgaven, fordi jeg ønsker å komme i dybden av hver enkelt informant sine erfaringer og oppfatninger om valgt tema. Jeg valgte å bruke intervju innenfor den kvalitative metoden.

3.1.1 Intervju

Det som kjennetegner et intervju er at det finnes en intervjuer som stiller spørsmål til en intervjuperson, som svarer på spørsmålene. Spørsmålene blir formulert muntlig, og en kan bruke opptaksutstyr eller skrive ned for å registrere svarene. Et forskningsintervju handler om å hente inn beskrivelser fra intervjupersonens livsverden for så å tolke og beskrive det som blir fortalt (Løkken & Søbstad, 2013, s. 104).

Før intervjuet startet jeg med å tenke over hva jeg skulle spørre om, hvorfor akkurat disse spørsmålene, og hvordan de skulle formuleres (Bergsland & Jæger, 2014, s. 70). Deretter laget jeg en intervjuguide med spørsmål som kanskje kunne hjelpe meg med å finne svar på problemstillingen min. En intervjuguide er en liste med spørsmål som er laget på forhånd, og fungerer som en ramme for samtalen (Løkken & Søbstad, 2013, s. 108). Jeg ønsket å bruke et semistrukturert intervju, der jeg hadde en plan på hva jeg skulle spørre om på forhånd, og som jeg kunne løsrive meg fra dersom jeg ønsket det (Bergsland & Jæger, 2014, s. 71). Dette innebærer at jeg kan endre på rekkefølgen på spørsmålene, klargjøre utsagn fra intervjupersonen og stille nye spørsmål til det som nettopp er sagt, for å få mer utfyllende informasjon. Sistnevnte kalles oppfølgingsspørsmål, og blir gjerne brukt dersom en synes informanten sier noe interessant (Løkken & Søbstad, 2013, s. 108; Postholm & Jacobsen, 2011, s. 79).

3.1.2 Gjennomføring av intervju

Jeg valgte å bruke individuelt intervju som forskningsmetode. Grunnen til at jeg valgte individuelt intervju fremfor gruppeintervju er fordi sjansen for at informanten svarer ærlig er mye større. Dette intervjuet er også mer anonymt, noe som kan føre til at informantene føler seg trygge. De slipper å tenke på hvordan de fremstår for andre (Postholm & Jacobsen, 2011, s. 65). Jeg har valgt å intervju to pedagogiske ledere og to assistenter, i to forskjellige barnehager. Grunnen til at jeg valgte to pedagogiske ledere og to assistenter, var fordi jeg ville se på hvordan barnehageansatte generelt velger å møte barn som yter motstand. Jeg ønsket også at informantene skulle ha bred erfaring i barnehage, fordi de da sannsynligvis har opparbeidet seg flere erfaringer og meninger rundt det aktuelle temaet. Jeg tok kontakt med styrer i hver barnehage, og fortalte om oppgaven og temaet jeg hadde valgt. Deretter spurte jeg styrerne om de kunne finne noen som passet til mine krav, og som var villig til å stille til

intervju. Styrene fikk velge informanter for meg, fordi de kjenner sine ansatte best og derfor kunne de finne de med størst erfaring rundt temaet.

Intervjuet startet med noen enkle spørsmål for å bli kjent med informanten. Hensikten med dette er å skape en behagelig og trygg atmosfære for informanten. Deretter stilte jeg spørsmål som startet med "hva", "hvordan" og "hvorfor". Dette er åpne spørsmål som gir informanten mulighet til å reflektere og dele sine opplevelser og erfaringer rundt det som blir spurt. Jeg ønsket å styre unna "ja" og "nei" spørsmål, da dette blir regnet som dårlige spørsmål (Bergsland & Jæger, 2014, s. 72). Grunnen til at jeg ønsket å styre unna slike spørsmål er fordi det ikke gir meg utfyllende svar, noe som jeg ønsket i min undersøkelse.

Jeg opplevde de fire intervjuene svært forskjellig. To av intervjuene ble fort ferdig, og jeg satt igjen med en følelse av at jeg hadde fått lite utfyllende svar. De to siste intervjuene opplevde jeg helt motsatt. Disse intervjuene varte dobbelt så lenge, og jeg følte jeg fikk mer informasjon å jobbe med. Den ene informanten svarte også litt bort i fra det spørsmålene var rettet mot, og jeg måtte omformulere spørsmålene slik at informanten forsto hva jeg var ute etter. I etterkant av intervjuene har jeg tenkt over hva som kan være årsaken til at intervjuene gikk som de gikk. Med tanke på at jeg ikke hadde noe erfaring med intervju fra før av, kan det hende at de to første intervjuene ble påvirket av dette. Det kan tenkes at jeg har fått mer erfaring fra de to første intervjuene, noe som kan føre til at de to siste intervjuene ble bedre utført fra min side, og dermed fikk bedre resultat. Det ble også nevnt til informantene at jeg skulle bruke båndopptaker i intervjuene. Det virket som alle informantene ble nervøse av dette. En feilkilde som kan oppstå i denne situasjonen, er at informantene ikke klarer å etablere et tillitsforhold og de kan føle at de må svare teoretisk istedenfor å svare ærlig (Postholm & Jacobsen, 2011, s. 69).

3.2 Etisk hensyn

Det er viktig å være bevisst på hvilke etiske hensyn man har når man skriver en slik oppgave. Informert samtykke, konfidensialitet og konsekvenser er tre viktige ansvar en har i et slikt arbeid. Informert samtykke innebærer at informantene blir informert om undersøkelsens mål, at det er frivillig å delta og at det er lov å trekke seg når som helst (Bergsland & Jæger, 2014, s. 83). Jeg gav styrene et informasjonsskriv og et samtykkeskjema som ble levert til informantene på forhånd av intervjuene. Jeg valgte også å repetere denne informasjonen til hver informant før intervjuene startet. Når det gjelder intervjuguiden, valgte jeg å ikke sende

den til informantene på forhånd. Dette var fordi jeg ikke ønsket at de skulle forberede svarene på forhånd, slik at svarene kunne bli uærlige og gjennomtenkte. I ettertid har jeg reflektert over om dette kan ha påvirket svarene til å bli kortere og mindre utfyllende. Konfidensialitet handler om at man ikke skal offentliggjøre noe som kan avsløre informantenes identitet (Bergsland & Jæger, 2014, s. 85). I denne oppgaven er navnene på informantene fiktive. Konsekvenser er også et ansvar man har for å unngå at informantene utsettes for skade eller andre alvorlige belastninger (Bergsland & Jæger, 2014, s. 85).

Siden intervjuene kan inneholde informasjon som ikke skal offentliggjøres, skal alt av innsamlet materiale slettes etter transkribering (Bergsland & Jæger, 2014, s. 86). Jeg valgte å bruke båndopptaker for å samle inn materiale i intervjuene. Den positive siden ved dette er at jeg er sikker på at jeg får med meg all informasjon, og jeg får med meg kroppsspråket til hver informant i tillegg (Postholm & Jacobsen, 2011, s. 81). Som nevnt tidligere, er det negative ved båndopptaker at informantene kan bli nervøse, og svarene kan bli konstruerte (Postholm & Jacobsen, 2011, s. 69).

3.3 Metodekritikk

Når det gjelder kvalitativ metode, finnes det en del positive og negative sider. Det er viktig å reflektere kritisk over egenvalgt metode og innsamlingsstrategier. For å evaluere arbeidet med den kvalitative metoden kan begrepene generalisering, gyldighet og pålitelighet bli brukt. Generalisering går ut på at tolkningen av én enkelt undersøkelse, også kan gjelde på andre områder (Bergsland & Jæger, 2014, s. 80). Jeg forstår at jeg ikke kan generalisere ut i fra fire intervju. Selv om de fire informantene i min undersøkelse kan ha likhetstrekk når det gjelder hvordan de møter barn som yter motstand, betyr det ikke at alle barnehageansatte gjør det samme. Jeg kan derfor bare uttale meg om hvordan det blir gjort i disse to barnehagene, på de to avdelingene. Gyldighet handler om at funn og resultater som er samlet inn faktisk gir svar på de spørsmålene som er stilt. Pålitelighet handler om at undersøkelsen skal kunne stoles på. Resultatene må være relevante og riktige, og undersøkelsen må derfor bli gjennomført på en riktig måte. Både informantene og jeg som undersøker kan gjøre feil her. Informantene kan mistolke spørsmålene som blir stilt, og jeg som undersøker kan mistolke svarene informanten kommer med. Det vil alltid finnes svakheter og feil i en forskningsprosess (Jacobsen, 2015, s. 17).

Det positive med å gjennomføre et intervju er at man får en viss nærhet til personen som blir undersøkt. Målet er at informanten skal få komme med sin oppfatning av spørsmålene, og formidle svarene med egne ord. Den kvalitative metoden legger få føringer for informasjonen man får inn, det er informantene selv som bestemmer hva slags informasjon man får. Dette fører til at de kvalitative dataene blir varierte og komplekse. En slik metode er også fleksibel, fordi det er mulighet for å endre problemstilling, undersøkelsesopplegg, datainnsamlingsmetode og analyse etter hvert i prosessen (Jacobsen, 2015, s. 129-130).

4. Resultater

I denne delen skal jeg presentere de dataene som kom frem i intervjuene, som er relevant for problemstilling min: *Hvordan møter barnehageansatte barn som yter motstand og hvordan blir barns medvirkning ivaretatt i slike situasjoner?* Jeg ønsker å dele resultatene inn i fem deler. Funnene jeg skal presentere er årsaker til barns motstand, hvordan møte barns motstand, utfordrende atferd, barns reaksjon på den voksnes tilnærming og barns medvirkning. Siden jeg bevisst har valgt å intervju to pedagogiske ledere og to assistenter, velger jeg å kalle de pedagogiske lederne for Ped 1 og Ped 2, og assistentene for Assistent 1 og Assistent 2. Ped 1 og Assistent 1 jobber i samme barnehage, det samme gjelder Ped 2 og Assistent 2.

4.1 Årsaker til barns motstand

Når det gjelder hva som kan være årsaker til at barn yter motstand, var det en ting alle informantene valgte å trekke frem. De sier at dersom barna har lite grenser hjemme, kan det påvirke hvordan de reagerer på grenser i barnehagen. Noen velger å reagere med å yte motstand mot de voksne. Det ble også nevnt at vanskelige forhold hjemme, trøtthet eller dårlige dager kan være årsaker til motstanden. Assistent 1 mener også at årsaken til barns motstand kan ligge i at barnet ønsker å fortelle oss noe. ‘‘De bruker motstanden til å få oppmerksomhet for noe de holder inni seg.’’ Jeg ønsker å påpeke at alle informantene formidlet hva som *kan* være årsaker, og ikke hva som *er* årsaker til barns motstand. Ped 1 og Ped 2 nevner også at barns motstand ofte foregår i garderobesituasjoner. Assistent 1 opplever ofte barns motstand i leksituasjoner og måltider.

4.2 Hvordan møte barns motstand

Det kom frem noen likheter og noen ulikheter i hvordan de fire informantene velger å møte barns motstand. Ped 1 forteller at det gjelder å snakke rolig og være på nivå med barna. Det er viktig å være konsekvent, men det hjelper ikke å kjeft på barna. Videre forteller Ped 1 at dersom man sier noe til barnet, er det viktig å følge opp det som er sagt slik at barnet får tillit til deg. Assistent 1, som jobber i samme barnehage, mener også at det gjelder å være rolig og på barnas nivå. Det blir også nevnt her at det ikke hjelper å skrike eller hyle til barna. Ped 2 og Assistent 2 legger vekt på at de forteller barna at de er glad i de, samtidig som de sier i fra

hva som ikke er greit. Begge forteller at hvordan de velger å møte barns motstand, er opp til hvilket barn det gjelder. Ped 2 forteller videre "Jeg bruker av og til taktikken å ignorere og ser hva som skjer, men det er ikke alltid det fungerer." Ped 2 legger også til at hun ser på barns motstand som sunt. Hun mener at alle barna skal få ha sine meninger som de skal få lov til å fortelle oss. Hun sier videre at "Det er viktig at vi har en ok dialog der vi kan finne ut av ting sammen."

Alle informantene sier at de har snakket om hvordan de skal møte barns motstand sammen på avdelingen de tilhører. I den første barnehagen snakker Ped 1 og Assistent 1 om viktigheten av hvordan man snakker til barna. De påpeker at det gjelder å bruke innestemme, snakke fint med barna, og at barna skal snakke fint tilbake. I den andre barnehagen legger Ped 2 og Assistent 2 mer fokus på lik strategi. De sier at de bruker mye tid på avdelingsmøtene til å finne gode metoder å møte hvert enkelt barn på. Assistent 2 sier også "Vi prøver å fremheve god atferd, og gir mindre oppmerksomhet på det som er dårlig."

Da jeg spurte informantene om de hadde opplevd at andre voksne i barnehagen har møtt barn på en måte som ikke er forenlig med deres verdier, svarte Ped 2 og Assistent 1 nei. Assistent 1 legger til "Det er mange som kjefter, men det er sånn som skjer. Det kan høres veldig voldsomt ut, men så er det ikke så voldsomt likevel." Ped 1 og Assistent 2 har begge opplevd at andre voksne har møtt barn på en annerledes måte enn de selv ville gjort i barnehagen. Ped 1 forklarer at det flere ganger har skjedd at voksne hever stemmen og kjefter på barn. Assistent 2 har også opplevd at voksne kjefter. Hun har også opplevd en gang at et barn ble stengt inne på badet fordi det ble gjort motstand mot den voksne. Den voksne sto på utsiden og holdte døra igjen. Videre forteller hun at "Det var foreldre i garderoben, og badet er rett ved siden av garderoben. Dette synes jeg var veldig ubehagelig."

Jeg spurte alle informantene hvordan de håndterer situasjoner som dette, og da fikk jeg omtrent likt svar fra pedagogene, og omtrent likt svar fra assistentene. Begge pedagogene ville sagt i fra på en fin måte, og komt med forslag til andre måter å møte barnet på i slike situasjoner. Ped 2 sier også at alle på avdelingen sier i fra til hverandre dersom de reagerer på hvordan barnet ble møtt. Begge assistentene sier derimot at de ikke tørr å si ifra dersom det oppstår en slik situasjon. De påpeker at grunnen til dette er fordi de bare er assistenter, og de har derfor ikke noe de skulle sagt.

4.3 Utfordrende atferd

I intervjuene spurte jeg informantene om de syns barns motstand er utfordrende. Alle informantene svarte ja på dette. Ped 1 syns det er utfordrende fordi man skal finne en balanse der det blir tatt hensyn til selve barnet og til hele barnegruppa. Det ble også sagt at "Jo eldre barna blir, jo vanskeligere blir det." Assistent 1 påpeker at det er ekstra utfordrende dersom barnet ikke roer seg ned. Ped 2 forteller at "Det som er mest utfordrende er å vite hva som er rett å gjøre til enhver tid." Videre blir det sagt at informanten jobber veldig mye med seg selv i etterkant av situasjonen, der det blant annet blir tenkt over "Har jeg gjort rett nå?" og "Var dette den rette måten å takle det på?" Informanten forteller videre at hun ikke liker å stå alene i slike situasjoner, og ønsker heller at noen følger med. Dersom hun skulle handlet feil i situasjonen, er det dermed noen som kan si ifra med en gang. Ped 2 forteller videre at det ikke bare er utfordrende for henne selv, men også for hele personalgruppa. "Det er noen som ikke ønsker å ta slike kamper, og da blir det ofte de samme som må gå inn og ta disse kampene hver gang." Assistent 2 forteller at barns motstand er utfordrende, men understreker at hun ikke syns det blir for vanskelig.

4.4 Barns reaksjon på den voksnes tilnærming

Ped 1 understreker at det er individuelt hvordan barna reagerer på hennes tilnærming. Videre forteller Ped 1 at hun har mest erfaring med de yngste barna, og sier at "Det går ikke inn med en gang for de yngste, og de gjentar gjerne frustrasjonen flere ganger." Assistent 1, Ped 2 og Assistent 2 svarer omtrent likt på hvordan barn reagerer på deres tilnærming. De sier at de opplever at barna godtar at de sier i fra, og at det alltid fikser seg. Ped 2 forteller videre: "Jeg opplever alltid at barna kommer tilbake til meg og skal ha kos, selv om vi nettopp har hatt en kamp." Hun forteller også at det overrasker henne at barna ikke reagerer mer negativt, men forklarer det med at de vet hvor de har henne, og at de vet at de kan stole på hverandre, både på godt og vondt.

4.5 Barns medvirkning

I begrepet barns medvirkning legger Ped 1 vekt på at barna skal få være med på å påvirke dagene. Videre sier hun at "Det er vi voksne som skal planlegge og bestemme hva de skal gjøre, men vi skal ta hensyn til hva barna ønsker og er interessert i, og derfor må vi være åpne

for at dagene og situasjonene blir annerledes enn tenkt.” Hun forteller at med de største barna er det lettere å la de direkte medvirke, fordi de kan si med ord hva de ønsker. Med de små så må man lese barna ut i fra hvordan de gir uttrykk for at de har det. “Jeg bygger ofte videre på hva jeg ser de er interessert i. Dersom det er noen som er opptatt av gråtass eller frost, så kan jeg finne bilder av det og henge det opp, eller lage aktiviteter med det,” fortsetter hun. Hun nevner også en annen måte å la barna medvirke på. Å bytte en aktivitet dersom barna absolutt ikke har lyst, eller bytte om på hvem som skal være på gruppe i lag er en måte å ivareta barns medvirkning. Assistent 1 svarer at barns medvirkning går ut på at barna skal få være med å bestemme litt hva de skal gjøre, til en viss grad. Et eksempel hun kommer med er at barna kan få bestemme hvor de skal gå tur. Videre sier hun at de har en bok på avdelingen som blir tatt frem på møtene, der det blir tatt opp hva de forskjellige barna ønsker å gjøre, hva de liker, hva de ønsker å lage og lignende. “På denne måten kan barna få være med å bestemme hverdagen sin,” legger hun til.

Ped 2 sier at barns medvirkning er viktig for henne. Hun sier også at “Barna skal få gi uttrykk for hva de syns om og ikke syns om, både kroppslig og språklig.” Hun sier videre at dette må tolkes, slik at de kan ta barna på alvor og handle ut i fra hva barnet ønsker. Assistent 2 mener også at vi skal la barna få uttrykke seg. Hun nevner også at vi må se barns behov for medvirkning, i forhold til alder og modenhet. “Det handler om å ha mulighet til å få påvirke og være med å bestemme et utfall,” fortsetter hun. Hun legger til at barna skal få føle at meningene deres betyr noe, og at de blir tatt på alvor.

Til slutt spurte jeg informantene hvordan man kan ivareta barns medvirkning i situasjoner der barn yter motstand. Ped 1 mener at ingen skal ta barnet med makt dersom det yter motstand mot den voksne, men hun påpeker også at barnet ikke skal få styre alt. Videre sier hun at dette er en vanskelig situasjon. “Man bør ta seg god tid til å lytte til hva barnet har å si, slik at de får en mulighet til å forklare hva som ligger bak motstanden.” Informanten sier også at man må være konsekvent, og derfor er det viktig å finne en balanse. Ped 2 er enig med at det lønner seg å høre på hva barnet har å si. Hun mener også at det kan være lurt å spørre om de trenger hjelp til noe. “Ofte kan det være at barnet ikke får til en ting, og trenger hjelp. Dette er noe som kan føre til at de slår seg vrang.” Videre forklarer hun at dersom vi spør barna om de trenger hjelp, har de på en måte vert med å medvirke seg selv til å snu fokus. Ped 2 prøver også å gi barna noen alternativer som de kan velge mellom, slik at de får være med å velge samtidig som det blir begrenset.

Assistent 2 er enig med de to andre informantene om at det er viktig å lytte til barnet og høre hva som foregår. Hun påpeker videre at barna ikke kan få bestemme alt til enhver tid, men at de skal prøve å finne muligheter sammen. De tre informantene som er nevnt hadde fellestrekk i svarene sine. Assistent 1 har et litt annet syn enn de andre. Hun mener at barns medvirkning er noe som blir tatt opp støtt og stadig, men at barna ikke alltid blir hørt. Hun mener grunnen til dette er fordi det ikke alltid går. Videre sier informanten at de alltid prøver å gjøre ting til det beste, dersom det går.

5. Drøfting

I denne delen skal jeg drøfte funnene fra informantene opp mot valgt teori. Egne tolkninger vil også komme fram i drøftingen. Med dette skal jeg forsøke å svare på problemstillingen: *Hvordan møter barnehageansatte barn som yter motstand og hvordan blir barns medvirkning ivaretatt i slike situasjoner?* Jeg har valgt å dele drøftingsdelen inn i to hovedkategorier ut i fra problemstillingen, disse er: hvordan møter barnehageansatte barn som yter motstand og hvordan blir barns medvirkning ivaretatt i situasjoner der barn yter motstand.

5.1 Hvordan møter barnehageansatte barn som yter motstand?

For å forstå hvordan barnehageansatte velger å møte barn som yter motstand, og hvorfor de har valgt akkurat den tilnærmingen, synes jeg det blir nødvendig å gå inn på hva informantene mener ligger bak barns motstand. Alle informantene sier at barns motstand kan skyldes på lite grenser hjemme. De mener at dette kan påvirke hvordan de reagerer på grenser i barnehagen. Jeg la merke til at alle informantene brukte ‘kan’ og ikke ‘er’ når de snakket om årsaker til barns motstand. Jeg tolker det slik at ingen av informantene visste akkurat hva som er årsaken til barns motstand, noe som støttes av Johannesen og Sandvik (2008). De skriver at voksne må tørre å ikke vite hva som ligger til grunn for at barn reagerer på de ulike måtene til enhver tid. Det blir viktigere å tolke hvert uttrykk barnet kommer med, både verbalt, kroppslig, gjennom lek og i stillhet.

Assistent 1 sier at hun tror barnet bruker motstanden til å få oppmerksomhet fra de voksne, og at de ønsker å fortelle noe som de holder inni seg. Dette støttes av Askland (2011), som understreker at de voksne alltid må tenke at barnet gjennom handlinger og ord ønsker å fortelle oss noe. Dette handler om registrering, som går ut på at den voksne skal legge merke til barnets uttrykk. Videre skriver Askland at etter man har lagt merke til og registrert barnets uttrykk, må man tolke hva som ligger bak barnets uttrykk. Deretter må man få en bekreftelse på at vår tolkning er riktig, for så å kunne gi barnet et svar gjennom handling eller ord. Ped 1 og Ped 2 trekker frem at barns motstand ofte foregår i garderobesituasjonene. Assistent 1 ser at barns motstand oppstår i leksituasjoner og måltider. Dette stemmer overens med det Dolk (2017) skriver, at barn ofte yter motstand mot regler og krav. I følge Nyhus (2013) kan også barns medvirkning bli påvirket av rutinesituasjonene i barnehagen. Dette går jeg grundigere inn på i kunnskapsgrunnlaget.

5.1.1 Subjekt-subjekt forhold

For å finne et svar på første del av problemstillingen min, som handler om hvordan barnehageansatte møter barn som yter motstand, ville jeg se det fra flere forhold for å få et bredere svar på hvordan det blir gjort. Jeg ville finne ut hvordan barns motstand blir snakket om avdelingsvis og hvordan informantene selv møter barns motstand. Alle informantene påpeker at de har snakket om barns motstand sammen på avdelingen.

I den ene barnehagen, der Ped 1 og Assistent 1 arbeider, har de snakket om viktigheten av hvordan de snakker til barna. Det gjelder å bruke innestemme, snakke fint til barna og at barna skal snakke fint tilbake til de voksne. Seland (2017) skriver at voksne kan ha ulike syn på barn som yter motstand. Noen kan se på barna som ulydige, mens noen ser på de som uenige. Dersom barna blir sett på som ulydige, er ikke den voksne interessert i hva barnet har å si, og den voksne prøver å få barnet til å tilpasse seg. Blir barnet sett på som uenig, vil den voksne møte barnet med samtale og diskusjon. Det virker som at avdelingen til Ped 1 og Assistent 1 ser viktigheten i å ha et subjekt-subjekt forhold til alle barna, fordi de påpeker at begge parter skal snakke fint til hverandre. I den andre barnehagen, sier både Ped 2 og Assistent 2 at det er viktig med lik strategi. Det blir brukt god tid på avdelingsmøter til å finne gode metoder å møte hvert enkelt barn på. Slik jeg forstår det, har alle informantene erfart noe om barns motstand, funnet strategier som fungerer, og deretter vekslet erfaringer og kunnskaper til hverandre avdelingsvis. Dersom denne kunnskapen blir til samkjørt atferd vil barnehagen fremstå som nytenkende og lærende, og man kan si at barnehagen er en lærende organisasjon (Jacobsen & Thorsvik, 2013, s. 353-354).

Når informantene skulle fortelle hvordan de selv møter barns motstand, fortalte Ped 1 og Assistent 1 at de snakker rolig med barna og prøver å være på deres nivå. De legger til at det er viktig å være konsekvent, men understreker at det ikke hjelper å kjeft på barna. Ped 2 og Assistent 2 legger vekt på at de hele tiden forteller barna at de er glad i de, samtidig som de sier i fra hva som ikke er greit. I følge Omdal og Thygesen (2018) sin forståelse av voksenroller, som jeg sier noe om i punkt 2.1.1 i kunnskapsgrunnlaget, forstår jeg det slik at alle informantene er autoritative voksne. Denne voksenrollen som er både varm og tydelig, er den som fremmer positiv atferd og hemmer negativ atferd hos barn. Ped 2 sier at hun ser på barns motstand som en sunn handling. Hun forteller at alle barn skal få ha sine egne meninger som de skal få lov til å ytre. Videre sier hun at det er viktig at hun og barnet har en ok dialog der de kan finne ut av ting sammen. Jeg forstår det slik at denne informanten ser på barns

motstand som noe positivt. Pettersvold referert i Seland (2017) skriver at barns motstand kan forstås som en meningsfull handling som må tolkes og forstås i en kontekst. Ford og Ford referert i Seland (2017) skriver at dersom de voksne tenker at barn som yter motstand ikke gjør det for å være vanskelig, men har en god tanke bak, blir barns motstand sett på som en ressurs i stedet for et problem. Dette innebærer at den voksne har et positivt menneskesyn. Dette syns jeg også stemmer godt overens med det Seland (2017) skriver, at dersom de voksne ser på barns motstand som uenighet istedenfor ulydighet, kan barna være med å utvikle praksisen til noe bedre.

5.1.2 Subjekt-objekt forhold

Jeg ville også finne ut om andre voksne i barnehagen har møtt barn på en måte som ikke er forenlige med informantenes verdier, for å få et innblikk i hvordan andre barnehageansatte kan møte barns motstand. To av informantene hadde opplevd at andre voksne i barnehagen har møtt barn på en måte som ikke stemmer overens med deres verdier. Ped 1 og Assistent 2 forklarer at det oftest er snakk om voksne som hever stemmen og kjefter på barn. Assistent 2 har en gang opplevd at et barn ble stengt inne på badet, der den voksne sto på utsiden og holdt døra igjen. Dette var fordi barnet hadde gjort motstand mot den voksne. Assistent 1, som ikke hadde opplevd noe som gikk mot hennes verdier, la også til at mange voksne kjefter på barn. Dette sier hun kan høres voldsomt ut, men påpeker at det ikke trenger å være så voldsomt som det høres ut. Jeg forstår det slik at Assistent 1 har andre verdier enn det Ped 1 og Assistent 2 har rundt dette temaet. Synet på barnet som uenig eller ulydig vil bli gjeldende for hvordan den voksne velger å møte barns motstand. Ut i fra mine tolkninger, forstår jeg det slik at voksne som kjefter på barn, ser på de som ulydige individer som verken hører etter eller retter seg etter autoriteten. Som jeg skriver i kapittelet om kunnskapsgrunnlag, kan vi se at Seland (2017) hevder at voksne og barn får et subjekt-objekt forhold, dersom barna blir sett på som ulydige. Disse voksne kan også tolkes som autoritære, fordi de tar stor kontroll, og bryr seg mindre om barnets ønsker og meninger (Omdal & Thygesen, 2018, s. 93-94).

I undersøkelsen min spurte jeg også informantene om de syns barns motstand er utfordrende. Om barns motstand blir sett på som utfordrende eller ikke, kan være med å påvirke hvordan den voksne tilnærmer seg barnet. Alle informantene syns det er utfordrende å møte barns motstand. Ped 1 forklarer at grunnen til dette er fordi det gjelder å finne en balanse der det blir tatt hensyn til selve barnet og til hele barnegruppa. Assistent 1 syns det er mest utfordrende når barnet ikke gir seg, eller ikke roer seg ned. Ped 2 forteller at det er utfordrende å vite hva

som er rett å gjøre til enhver tid, og at hun jobber mye med seg selv i etterkant av situasjonen, der hun tenker over om hun har handlet rett. At barns motstand er en utfordring, støttes av Dolk (2017). Dolk understreker at det blir skapt en vanskelig situasjon for de ansatte når barn ikke følger voksnes regler, krav eller forventninger. Dette er fordi den voksne skal være både varm og snill, samtidig som den må følge regler og krav barnehagen har.

5.2 Hvordan blir barns medvirkning ivaretatt i situasjoner der barn yter motstand?

For at voksne skal få en god forståelse for hvordan man kan møte barns motstand og legge til rette for deres medvirkning, er det helt essensielt at de kan tolke og forstå barns reaksjoner i forhold til egen eller andre voksnes tilnærming. I forhold til dette uttrykker Ped 1 at det er individuelt hvordan barna reagerer på hennes tilnærming. Hun sier videre at de yngste barna gjerne gjentar frustrasjonen flere ganger. Assistent 1, Ped 2 og Assistent 2 opplever at barna godtar at de sier i fra, og at det alltid ordner seg. Ped 2 forteller videre at barna alltid kommer tilbake og vil ha kos, selv om de nettopp har hatt en kamp. Dette synes hun er overraskende, men tror at det skyldes det gode forholdet de har. Videre sier hun at de vet at de kan stole på hverandre, både på godt og vondt. Askland (2011) skriver at man må tolke hva som ligger bak barnets uttrykk. Når man kjenner barnet, og vet hvordan barnet reagerer i ulike situasjoner, vil tolkningene våre bli mer korrekte. Den voksne kan da spørre barnet direkte hva det mener eller vil, for å få en bekreftelse på at tolkningen er riktig. Når den voksne svarer barnet med handling eller ord, vil barnets reaksjon på svaret gi en forsikring om at tolkningen var rett eller feil.

5.2.1 Forståelse for barns uttrykk

Ped 1 og Assistent 1 forklarer begrepet barns medvirkning med at barna skal få være med på å påvirke dagene. De sier videre at det er de voksne som skal planlegge og bestemme, men med hensyn til hva barna ønsker og er interessert i. Ped 2 og Assistent 2 tar opp barns uttrykk når det er snakk om barns medvirkning. Ped 2 sier at barns medvirkning handler om at barna skal få gi uttrykk for hva de liker og hva de ikke liker, både kroppslig og språklig. Dette mener hun må tolkes av de voksne, slik at man kan handle ut i fra hva barnet ønsker, og at man må ta de på alvor. Assistent 2 ser også viktigheten i å ta barna på alvor slik at de får føle at meningene deres betyr noe. Johannesen og Sandvik (2008) skriver at barns medvirkning handler om at barnet skal få dele sine uttrykk og meninger, og påvirke det som skjer. De

påpeker at det ikke handler om at barnet skal få bestemme, men at alle skal ha respekt for hverandres meninger og holdninger. Det viktigste blir at barna skal få være med å bestemme hva som skaper en god barnehagehverdag.

5.2.2 Lytting

Ped 1 understreker at den voksne aldri skal ta barnet med makt, dersom det yter motstand. Hun sier også at barnet ikke skal få styre alt, men at man må finne en balanse. Dette støttes av Rammeplanen for barnehagen, som skriver at alle barn skal få anledning til å bli hørt og delta, men at den voksne må være bevisst å ikke pålegge barn et ansvar de ikke kan ta (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 5). Ped 1, Ped 2 og Assistent 2 mener at det lønner seg å lytte til barnet og høre hva det har å si. Ped 2 utdyper at det ofte kan være at barnet trenger hjelp til noe som det ikke får til, og dette kan føre til at barnet yter motstand. Hun sier videre at dersom man spør barnet om det trenger hjelp, så har det på en måte medvirket seg selv til å snu fokus. Askland (2011) forklarer viktigheten ved å lytte til barn. Lytting fører til at vi får en kontakt med barn der vi bekrefter både de fysiske og verbale ytringene barnet kommer med. I en slik prosess blir det skapt gjensidig tillit mellom voksen og barn. Johannesen og Sandvik (2008) påpeker også at de voksne i barnehagen bør være mer spørrende i møtet med barn, og dermed mindre ledende.

6. Konklusjon

I denne oppgaven har jeg sett nærmere på problemstillingen: *Hvordan møter barnehageansatte barn som yter motstand og hvordan blir barns medvirkning ivaretatt i slike situasjoner?* Jeg har intervjuet fire barnehageansatte med ulik utdanning, i to ulike barnehager. Jeg har også studert teori, og drøftet funnene fra intervjuene opp mot dette. I denne delen skal jeg legge frem egne konklusjoner og hva jeg har tilegnet meg av kunnskap. Jeg har kommet frem til et svar på min problemstilling. Svaret på problemstillingen kan ikke ses på som en fasit, men kan være til hjelp for meg, og gjerne andre barnehagelærere.

I første del av problemstillingen ville jeg finne ut hvordan barnehageansatte møter barn som yter motstand. Informantene la vekt på å snakke fint til barna, og at vi som voksne skal snakke fint tilbake. Det ble også nevnt at det er viktig med lik strategi, og at de voksne finner gode strategier å møte hvert enkelt barn på. Informantene fortalte at noen andre voksne i barnehagen møter barns motstand med kjefting og heving av stemmen. Noen voksne bruker også tvang og fysisk makt dersom barna yter motstand. Alle informantene påpekte at barns motstand er utfordrende, med flere grunner. I andre del av problemstillingen ville jeg finne ut hvordan barns medvirkning blir ivaretatt i situasjoner der barn yter motstand. Informantene la vekt på at barna skal få dele sine uttrykk og meninger, og at de voksne må tolke det barna kommer med for å la barna få være med å medvirke. Det ble også sagt at det er viktig å lytte til barnet og høre hva barnet har å si, slik at den voksne og barnet kan finne ut av ting sammen.

Før jeg startet på denne oppgaven, hadde jeg lite kunnskaper om dette temaet. Jeg har nå fått en større forståelse av hvordan ulike barnehageansatte møter barns motstand, og hvordan barns medvirkning kan bli ivaretatt. Som svar på min problemstilling: *Hvordan møter barnehageansatte barn som yter motstand og hvordan blir barns medvirkning ivaretatt i slike situasjoner?* har jeg funnet ut at den voksne bør ha et subjekt-subjekt forhold til barna, og ikke et subjekt-objekt forhold. Hvilket forhold den voksne har til barna vil være gjeldende for hvordan den tilnærmer seg barns motstand. Jeg har også funnet ut at det blir gjeldende å forstå barns uttrykk og være en aktiv lytter, dersom man skal ivareta barns medvirkning. Dette støttes av teorien som jeg skriver i oppgaven.

6.1 Videre forskning

Ved å fordype meg i dette teamet har jeg fått mer kunnskap om hvordan barnehageansatte velger å tilnærme seg barns motstand, og hvordan barns medvirkning blir ivaretatt. I det ene intervjuet ble det fortalt at et barn ble stengt inne på badet mot dens vilje, noe som vekket interesse hos meg. Jeg kunne derfor tenke meg å undersøke videre på tvang og fysisk makt i barnehagen. Dersom det ble aktuelt, ville jeg utført flere intervju for å få større innsikt i hva barnehageansatte tenker om dette, og om det blir brukt tvang og fysisk makt i barnehagene. Det ville også være spennende å observerte en hel dag på disse avdelingene, for å se hva som faktisk blir gjort i praksis. Jeg ville også intervjuet foreldre som har opplevd tvang og fysisk makt på barna deres i barnehagen, og hvordan det har påvirket de i ettertid.

Litteraturliste

- Askland, L. (2011). *Kontakt med barn: Innføring i førskolelærerens arbeid på grunnlag av observasjon*. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag.
- Bergsland, M. D. & Jæger, H. (2014). *Bacheloroppgaven i barnehagelærerutdanningen*. Oslo: Cappelen Damm AS.
- Christoffersen, L. & Johannessen, A. (2012). *Forskningsmetode for lærerutdanningene*. Oslo: Abstrakt forlag AS.
- Dolk, K. (2017). «För barn är det roligt.»: Normer, delaktighet och vägar till förändring. I M. Øksnes & M. Samuelsson (Red.), (2017). *Motstand*. (s. 42-61). Oslo: Cappelen Damm AS.
- Jacobsen, D. I. (2015). *Hvordan gjennomføre undersøkelser?: Innføring i samfunnsvitenskapelig metode*. Oslo: Cappelen Damm AS.
- Jacobsen, D. I. & Thorsvik, J. (2013). *Hvordan organisasjoner fungerer*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Johannesen, N. & Sandvik, N. (2008). *Små barn og medvirkning - noen perspektiver*. Oslo: Cappelen Damm AS.
- Kunnskapsdepartementet. (2017). *Rammeplan for barnehagen: innhold og oppgaver*. Hentet fra <https://www.udir.no/laring-og-trivsel/rammeplan/>
- Løkken, G. & Søbstad, F. (2013). *Observasjon og intervju i barnehagen*. Oslo: Universitetsforlaget AS.
- Nyhus, M. R. (2013). *Ventebølger*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Omdal, H. & Thygesen, R. (2018). *Å falle mellom to stoler: Samarbeid til barnets beste i barnehage og skole*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Postholm, M. B. & Jacobsen, D. I. (2011). *Læreren med forskerblikk: Innføring i vitenskapelig metode for lærerstudenter*. Oslo: Cappelen Damm AS.
- Seland, M. (2017). Uenig eller ulydig?: Barns motstand i en lærende organisasjon. I M. Øksnes & M. Samuelsson (Red.), (2017). *Motstand*. (s. 90-114). Oslo: Cappelen Damm AS.
- Øksnes, M. & Samuelsson, M. (Red.). (2017). *Motstand*. Oslo: Cappelen Damm AS.

Vedlegg

Vedlegg 1: Intervjuguide

Bli kjent med informanten

Hvilken utdanning har du?

Hvor lenge har du jobbet i barnehage?

Hva er grunnen til at du vil jobbe i barnehage?

Hvilken aldersgruppe jobber du med?

Spørsmål i forhold til tema

Hva tenker du om barn som yter motstand?

Hva er din erfaring med barn som yter motstand?

- Har du noen eksempler?
- Ser du på slik atferd som utfordrende? – Hvorfor?

Hva tenker du kan være årsaken til at barn yter motstand?

Hvordan møter *du* barnet som yter motstand?

- Hvorfor møter du barnet på den måten?

Hvordan opplever du at barna reagerer på måten du møter motstand på?

Har du opplevd at andre på avdelingen har møtt barn på en måte som ikke er forenlige med dine verdier?

- Hvordan ble barnet møtt?
- Hvordan håndterer du slike situasjoner?

Har dere på avdelingen snakket om hvordan dere bør møte barn som yter motstand?

- Hva kom dere frem til?

Hva legger du i begrepet barns medvirkning?

Hvordan kan man ivareta barns medvirkning i slike situasjoner?

Avslutningsspørsmål

Er det noe du ønsker å legge til før vi avslutter?

Vedlegg 2: Informasjonsskriv og samtykkeskjema

Jeg heter.... og studerer ved barnehagelærerutdanningen på HVL Stord.

Høsten 2018 skal jeg skrive bacheloroppgave. I arbeidet med denne oppgaven ønsker jeg å finne ut.....

Oppgaven er en kvalitativ undersøkelse, og av den grunn trenger jeg frivillige til intervju. Jeg ønsker å intervju en pedagogisk leder og en assistent uten barnehagelærerutdanning i deres barnehage. Intervjuet vil mest sannsynlig ta fra tretti minutter til en time.

For å kunne nedskrive mest mulig nøyaktig hva som blir uttalt under intervjuet ønsker jeg å ta opptak, for så å transkribere dette i etterkant og bruke innholdet i ei drøfting. Opptaket vil bli behandlet konfidensielt. Barnehagen og informanten vil bli anonymisert under transkriberingen og opplysninger som kan avdekke identiteten til barnehagen, tilsette, barn eller foreldre vil bli utelatt. Opptaket vil bli slettet når oppgaven er levert inn, senest januar 2019.

Før jeg gjør disse intervjuene ønsker jeg at informanten skriver under på et samtykkeskjema. Dette kan oppbevares i barnehagen.

Tittelen på oppgaven min er:

Problemstillinga for oppgaven min er:

Dersom dere har mulighet og ønske om å delta i denne studien så kan dere kontakte meg på e-post: eller telefon: Jeg ønsker snarest mulig svar, og har behov for å komme i gang med intervju i løpet av uke...

Ta gjerne kontakt med meg eller min veileder på Høgskulen på Vestlandet ved spørsmål. Veilederen min er E-posten hennes er:

Vedlegg 3: Samtykke av deltagelse i studien

Jeg har mottatt informasjon om studien, og er villig til å bli intervjuet av

..... (navn student) i forhold til (hvilken sammenheng, hvor mye)

(Dato og signatur informant)